

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14333,Ruch-Obrony-Praw-Czlowieka-i-Obywatela.html>
19.05.2024, 17:47

Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela

Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela w Polsce, ogólnopolska organizacja opozycyjna działająca od 25 III 1977, założona z inicjatywy środowisk niepodległościowych. Pod dokumentem założycielskim „Apel do społeczeństwa polskiego” podpisy złożyło 18 osób: Mieczysław Boruta Spiechowicz, Andrzej Czuma, Karol Głogowski, Kazimierz Janusz, Stefan Kaczorowski, Leszek Moczulski, Marek Myszkiewicz-Niesiołowski, Antoni Pajdak, ks. Bohdan Papiernik, Zbigniew Sekulski, Zbigniew Siemiński, Bogumił Studziński, Piotr Typiak, o. Ludwik Wiśniewski, Adam Wojciechowski, Andrzej Woźnicki, ks. Jan Zieja, Wojciech Ziemiński.

ROPCiO stanowił próbę utworzenia jawnego, nastawionego na masowe działanie w skali kraju ruchu społecznego. Nie posiadał żadnych wewnętrznych struktur, statutu, władz ani sprecyzowanych zasad członkostwa. Miał być społecznym działaniem obywatelskim – otwartym dla wszystkich pragnących poszanowania, obrony, respektowania, umacniania, poszerzania i popularyzowania praw człowieka w Polsce. Jedynym elementem nadającym mu formę organizacyjną byli rzecznicy: L. Moczulski i A. Czuma. Nie mieli oni jednak żadnych uprawnień organizacyjnych, a ich wypowiedzi nie były wiążące wobec innych uczestników ruchu; mimo to do VI 1978 pełnili rolę niekwestionowanych liderów. O najważniejszych sprawach dla przyszłości ROPCiO decydowali jego uczestnicy podczas Spotkań Ogólnopolskich.

Wg pierwotnych założeń działalnością ROPCiO miał kierować tajny Nurt Niepodległościowy, formalnie założony 13 III 1977, w skład którego wchodziła część osób zaangażowanych w ROPCiO. Gremium kierownicze NN zwane Rombem tworzyli: L. Moczulski, A. Czuma, Jan Dworak, Maciej Grzywaczewski. Z

powstaniem ROPCiO znaczenie NN systematycznie jednak malało i rozwiązano go 25 V 1978.

Terenowymi przedstawicielstwami ROPCiO były Punkty Konsultacyjno-Informacyjne, do których mogły zwracać się o pomoc osoby prześladowane. W PKI dyżury pełnili uczestnicy ROPCiO. Pierwsze PKI powstały w Warszawie (K. Janusz) i Łodzi 15 IV 1977, w kolejnych miesiącach również w Bydgoszczy (Stanisław Januszkiewicz), Katowicach (Kazimierz Świtoń), Krakowie (Stefan Dropiowski), Lublinie (Zdzisław Jamrożek), Poznaniu (Restytut Staniewicz), Przemyślu (Stanisław Kusiński), Szczecinie (Anna Krasnodębska), Gdańsku (Tadeusz Szczudłowski), Wrocławiu (Zenobia Cieślińska), Kaliszu (Mirosława Czajka), Pieszycach (Tadeusz Newelski) i Zamościu (Stanisław Czop). Ponadto w 5 miastach działały Kluby Swobodnej Dyskusji: w Gdańsku, Łodzi, Lublinie, Szczecinie, Wrocławiu (pn. Klub Refleksji Obywatelskiej). Odbywały się w nich odczyty, na ogół uczestników ROPCiO, na tematy historyczne i polityczne. W XI 1977 w celu sprawniejszego gromadzenia informacji utworzono Biuro Prasowe ROPCiO, które prowadził K. Janusz.

ROPCiO nie był jednolity pod względem ideowym, pod koniec 1977 przyznawano się do istnienia w jego ramach kilku orientacji: niepodległościowej, chrześcijańsko-demokratycznej, ludowej i Wolnych Demokratów, w praktyce krystalizowało się jeszcze środowisko narodowe w Gdańsku.

Od IV 1977 ukazywał się główny organ prasowy ROPCiO „Opinia”, od jesieni 1977 środowisko gdańskie wydawało „Bratniaka”, od XII 1977 ukazywał się kierowany do rolników „Gospodarz”, od lata 1978 adresowany do robotników „Ruch Związkowy”. Jako pisma ROPCiO ukazywały się również: „Opinia Krakowska”, „Kronika Lubelska”, „Wolne Słowo”, „Aspekt”, „Interpelacje”, „Rejestr Wniosków i Inicjatyw” oraz początkowo „Droga” i „Gazeta Polska”.

Liczebność uczestników ROPCiO jest trudna do określenia ze względu na brak formalnych zasad przynależności, aktywnie zaangażowanych było ok. 250 osób. Poza Warszawą (m.in. A. Czuma, L. Moczulski, K. Janusz, Edward Staniewski, Janusz Krzyżewski, J. Dworak, Emil Morgiewicz, A. Wojciechowski)

najsilniejsze ośrodki ROPCiO działały w Łodzi (Benedykt Czuma, K. Głogowski, A. Woźnicki, Andrzej Ostoję Owsiany, ks. B. Papiernik, Z. Sekulski, M. Myszkiewicz-Niesiołowski) i Gdańsku (T. Szczudłowski, Aleksander Hall, Arkadiusz Rybicki, Grzegorz Grzelak, Jan Zapolnik). Na dalszych miejscach należy wymienić Kraków (Krzysztof Gąsiorowski – TW ps. Jerzy Rawicz, Stanisław Palczewski, Romana Kahl-Stachniewicz, Stanisław Tor, Krzysztof Bzdyl), Lublin (Marian Piłka, Andrzej Nastula, Tomasz Mróz, Z. Jamrożek, Stanisław Kucharzewski), Wrocław (Adam Pleśnar, Leszek Skonka, Ryszard i Helena Trąbscy), Szczecin (Jan Tarnowski, Mieczysław Ustasiak, Grzegorz Prątnicki), Kalisz (Antoni Pietkiewicz, Tadeusz Wolf, Mirosława Czajka).

17-18 IX 1977 w Warszawie odbyło się I Spotkanie Ogólnopolskie, uczestniczyły w nim 33 osoby; potwierdzono otwartą formułę ROPCiO. 15 I 1978 w Warszawie odbyło się II Spotkanie Ogólnopolskie. Przełomowe znaczenie dla dalszych losów ROPCiO miało III Spotkanie Ogólnopolskie 10 VI 1978 w Zalesiu Górnym k. Warszawy, zwołane w celu rozstrzygnięcia sporu pomiędzy rzecznikami ROPCiO A. Czumą i L. Moczulskim nt. dalszego wydawania „Opinii”. Spór narastał od wiosny 1978 i był de facto sporem personalnym o przywództwo w ROPCiO; w V 1978 L. Moczulskiego odsunięto od redagowania „Opinii”, co spowodowało zwołanie III [Spotkania](#) Ogólnopolskiego. Uczestniczyły 54 osoby, przebiegało w atmosferze kłótni i wzajemnych oskarżeń, głosowanie ws. składu redakcji „Opinii” przyniosło zwycięstwo A. Czumi; wykluczony ostatecznie L. Moczulski założył pismo „Droga”, wokół którego skupili się jego zwolennicy. Ze względu na zaostrzający się konflikt zniesiono funkcje rzeczników, nie tworząc jednak nic w zamian. W celu skuteczniejszego gromadzenia funduszy powołano Radę Finansową, w skład której weszli wyłącznie stronnicy A. Czumi: ks. B. Papiernik, W. Ziemiński, S. Kaczorowski, M. Piłka, P. Typiak. W celu wyjaśnienia pojawiających się wobec L. Moczulskiego zarzutów o defraudację organizacyjnych pieniędzy utworzono Komisję Pięciu w składzie: o. Ludwik Wiśniewski, o. Bronisław Sroka, Marek Skuza, Andrzej Mazur (TW ps. Waclaw), Marian Bogacz (TW ps. Warszawski). Ustalono również, że wszystkie sporne kwestie wyjaśni

kolejne Spotkanie Ogólnopolskie.

Spotkanie w Zalesiu Górnym k. Warszawy uwidocznilo silną polaryzację wewnątrz ROPCiO, L. Moczulski, mimo że przegrał kluczowe głosowanie, uzyskał poparcie m.in. środowiska gdańskiego, krakowskiego, wrocławskiego oraz części łódzkiego związanego z K. Głogowskim. W kolejnych tygodniach kryzys pogłębiał się. 17 IX 1978 w Łodzi zwolennicy L. Moczulskiego wystąpili z pomysłem utworzenia Zespołów Inicjatywy Obywatelskiej, wokół których konsolidować się miały różne środowiska działające w ramach ROPCiO. Jako organ kierujący utworzono 13-osobową Radę ZIO, nie uznali jej jednak zwolennicy A. Czumy. Nie udało się też zwołać Spotkania Ogólnopolskiego, w którym wzięłyby udział obie strony konfliktu. 18-19 XI 1978 w Gdańsku odbyło się IV Spotkanie Ogólnopolskie, zbojkotowane i nieuznane przez zwolenników A. Czumy; uczestniczyło w nim 45 osób. Podjęto wówczas decyzje przekreślające kompromis: uznano, że wygasł mandat Rady Finansowej oraz K. Janusza do prowadzenia Biura Prasowego ROPCiO. Powołano, jako organ kierowniczy, Radę Rzeczników ROPCiO, do której weszli K. Gąsiorowski, K. Głogowski, A. Mazur, L. Moczulski, A. Hall, Ryszard Nowak (TW ps. Anka), Stanisław Franczak. Dwa nieobsadzone miejsca zarezerwowano dla zwolenników A. Czumy.

Rozłam uwidocznili się w pełni 9-10 XII 1978, kiedy równolegle w Warszawie odbyły się dwa Spotkania Ogólnopolskie ROPCiO: IV - zwolenników A. Czumy i V - zwolenników L. Moczulskiego. Podjęte próby mediacji i połączenia obu Spotkań nie przyniosły rezultatu. Zwolennicy A. Czumy (29 osób) powołali Radę Sygnatariuszy ROPCiO, w skład której weszli sygnatariusze założyciele (z wyjątkiem L. Moczulskiego i K. Głogowskiego oraz członków KSS KOR A. Pajdaka i ks. J. Ziei) oraz Marian Gołębiowski, Józef Michał Janowski, A. Pietkiewicz, M. Piłka, G. Prątnicki, Janusz Rożek, L. Skonka i K. Świtoń. Przedłużono mandat wybranym w Zalesiu Górnym członkom Rady Finansowej, dla usprawnienia akcji pomocy osobom pokrzywdzonym oraz ich rodzinom utworzono Biuro Pomocy Społecznej, kierowane przez B. Studzińskiego. W spotkaniu zwolenników L. Moczulskiego uczestniczyło 47 osób. Do Rady Rzeczników dokooptowano Tadeusza Puczkę

(TW ps. Bolek) oraz M. Skuzę, w celu gromadzenia środków finansowych utworzono Radę Funduszu Praw Człowieka w składzie: Władysław Barański, A. Mazur, S. Franczak, Z. Jamrożek, Ryszard Fryga, Marek Lachowicz, Andrzej Jarmakowski, Magda Modzelewska, R. Kahl-Stachniewicz, S. Tor, L. Moczulski, M. Skuza, Apolinary Wilk (TW ps. Zenon), Maciej Pstrąg-Bieleński, H. Trąbska.

Po 10 XII 1978 działały równoległe dwie organizacje posługujące się nazwą ROPCiO. W 1979 z grupy skupionej wokół Rady Rzeczników wyodrębniły się trzy nowe organizacje: [Ruch Młodej Polski](#) (29 VII 1979), Konfederacja Polski Niepodległej (1 IX 1979) i Ruch Wolnych Demokratów. Utworzenie RMP i KPN formalnie nie oznaczało wystąpienia z ROPCiO, który traktowany był (zwłaszcza przez KPN) jako szersza płaszczyzna skupiająca różne nurty opozycji. 9 XII 1979 w Krakowie doszło do VI Spotkania Ogólnopolskiego ROPCiO, w którym uczestniczyło 35 osób. Przeważający na zebraniu dość liczni w Krakowie członkowie KPN doprowadzili do rozwiązania Rady Rzeczników ROPCiO i formalnie działającej Rady ZIO, w ich miejsce powołano Radę Praw Człowieka, w której skład nie weszli przedstawiciele RMP ani RWD. Rada Praw Człowieka pozostała martwym tworem, pod szyldem tym wydano tylko jedno oświadczenie, podpisane wyłącznie przez członków KPN. W odłamie skupionym wokół Rady Sygnatariuszy 10 II 1979 W. Ziemiński utworzył nową organizację: Komitet Porozumienia na rzecz Samostanowienia Narodu.

W 1979 z członkostwa w RS zrezygnowali Z. Siemiński i K. Świtoń, na początku 1980 L. Skonka i M. Gołębiowski. I-IV 1979 Biuro Prasowe ROPCiO prowadził M. Gołębiowski, IV 1979 - IX 1980 E. Staniewski, następnie ponownie K. Janusz. W XII 1979 SB nie dopuściła do V Spotkania Ogólnopolskiego (Rady Sygnatariuszy) w Łodzi, 15-16 XII 1979 SB zatrzymała 23 osoby udające się na Spotkanie. 12-13 I 1980 zorganizowano w Warszawie VI Spotkanie Ogólnopolskie, w którym uczestniczyło 26 osób. Nowymi członkami Rady Sygnatariuszy zostali: Jerzy Brykczyński, Antoni Gołda, J. Krzyżewski, E. Morgiewicz, E. Staniewski, J. Zapolnik. W składzie nowo wybranej Rady Finansowej znaleźli się B. Czuma, A. Gołda, J. Krzyżewski, M. Myszkiewicz-Niesiołowski i

P. Typiak. Odłam ROPCiO skupiony wokół Rady Sygnatariuszy kontynuował działalność do 13 XII 1981, w VIII 1980 jego uczestnicy nie odegrali znaczącej roli w ruchu strajkowym i powstawaniu „S”, w 1981 głównym przejawem działalności ROPCiO było wydawanie pism „Opinia” i „Gospodarz”.

Od III 1977 SB rozpracowywała ROPCiO w ramach SOR krypt. Hazardziści.

Grzegorz Waligóra

[Region Polska](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)